

Cluster B

Antisociale persoonlijkheidsstoornis

De DSM-IV definieert de antisociale persoonlijkheidsstoornis als een pervasief patroon van veronachtzaming en schending van de rechten van anderen dat zich openbaart vanaf het 16e levensjaar. De stoornis kan worden gediagnosticeerd als er sprake is van drie of meer van de volgende gevallen:

- De persoon past zich niet aan aan de sociale normen met betrekking tot wettig gedrag, wat blijkt uit het verrichten van handelingen die tot arrestatie leiden.
- De persoon maakt gebruik van misleiding, wat zich uit in herhaaldelijk liegen, gebruik van aliasen of het oplichten van anderen voor persoonlijk voordeel of plezier.
- De persoon is impulsief en maakt geen plannen voor de toekomst
- De persoon is snel geïrriteerd en agressief, wat zich uit in regelmatig fysiek geweld.
- De persoon is roekeloos en veronachtzaamt de veiligheid van zichzelf en anderen.
- De persoon is doorlopend onverantwoordelijk, wat zich uit in een aanhoudend onvermogen om een stabiel werkgedrag te vormen of financiële verplichtingen af te handelen.
- De persoon toont geen berouw of spijt en is onverschillig als hij anderen heeft geschaad, verwond of mishandeld of van hen heeft gestolen.

De DSM-IV vermeldt verder de volgende noodzakelijke criteria:

- De persoon is minimaal 18 jaar oud.
- Er is een aantoonbare antisociale gedragsstoornis die begonnen is voor het 16e levensjaar.
- Het antisociale gedrag treedt niet uitsluitend op als onderdeel van schizofrenie of een manische episode.

Borderline persoonlijkheidsstoornis

De DSM-IV definieert de borderline persoonlijkheidsstoornis als een aanhoudend patroon van instabiele interpersoonlijke relaties, een instabiel zelfbeeld, instabiele emoties en een sterke impulsiviteit. De stoornis uit zich in de vroege volwassenheid in verschillende situaties. De diagnose kan worden gesteld als er sprake is van vijf of meer van de volgende situaties:

- De persoon probeert verwoed werkelijke of ingebeelde verlating te voorkomen. (In dit verband wordt het suïcidale of automutilerende gedrag van het vijfde criterium niet meegerekend.)
- De persoon vertoont een patroon van instabiele en intense persoonlijke relaties, waarbij idealisatie en minachting elkaar afwisselen.
- De persoon heeft een identiteitsprobleem: een aanhoudend sterk instabiel zelfbeeld of een sterk negatieve eigenwaarde.
- De persoon is impulsief op minimaal twee terreinen die mogelijk zelfbeschadigend zijn (bijvoorbeeld met geld smijten, seks, drugs- of alcoholmisbruik, gevaarlijk rijden, te veel of te weinig eten). (In dit verband wordt het suïcidale of automutilerende gedrag van het vijfde criterium niet meegerekend.)
- De persoon vertoont regelmatig suïcidaal of automutilerend gedrag of dreigt hiermee.

- De persoon is affectief instabiel door wisselende stemmingen (bijvoorbeeld intense episoden van woede, irritatie of stress, die meestal enkele uren duren en zelden langer dan een paar dagen).
- De persoon heeft chronische gevoelens van leegheid.
- De persoon heeft intense woedeaanvallen of problemen om de woede te beheersen (bijvoorbeeld regelmatige driftbuien, aanhoudende woede of herhaaldelijke vechtpartijen).
- De persoon heeft door stress veroorzaakte paranoïde ideeën of ernstige dissociatieve verschijnselen.

Theatrale persoonlijkheidsstoornis

De DSM-IV definieert de theatrale persoonlijkheidsstoornis als een aanhoudend patroon van overdreven emotionaliteit en aandacht zoeken. De stoornis uit zich in de vroege volwassenheid in verschillende situaties. De diagnose kan worden gesteld als er sprake is van vijf of meer van de volgende situaties:

- De persoon voelt zich niet op zijn/haar gemak in situaties waarin hij/zij niet in het centrum van de aandacht staat.
- De communicatie tussen de persoon en anderen is vaak ongepast seksueel verleidelijk of provocatief.
- De persoon vertoont een snelle en oppervlakkige overgang van emoties.
- De persoon gebruikt consistent zijn/haar uiterlijk om aandacht te trekken.
- De persoon heeft een oppervlakkig taalgebruik en heeft het niet over details.
- De persoon vertoont overdreven en theatraal gedrag en overdrijft zijn/haar emoties.
- De persoon is eenvoudig te beïnvloeden door anderen of door omstandigheden.
- De persoon beschouwt relaties als intiemer dan ze in werkelijkheid zijn.

Narcistische persoonlijkheidsstoornis

De DSM-IV definieert de narcistische persoonlijkheidsstoornis als een pervasief patroon van grootsheid (in fantasie of gedrag), behoefte aan bewondering en gebrek aan inlevingsgevoel, meestal beginnend in de vroege volwassenheid en aanwezig in verschillende situaties. De stoornis kan worden gediagnosticeerd als er sprake is van vijf of meer van de volgende criteria:

- De persoon heeft gevoelens van grootsheid en eigen belangrijkheid (hij overdrijft bijvoorbeeld zijn prestaties, talent, kennis, contacten en persoonlijke eigenschappen en eist als superieur beschouwd te worden, ook als zijn prestaties hiertoe geen aanleiding geven).
- De persoon is geobsedeerd met fantasieën over succes, roem, (al)macht, genialiteit (de cerebrale narcist), schoonheid of seksuele prestaties (de somatische narcist) of een ideale, blijvende liefde.
- De persoon ziet zichzelf als uniek en meent dat hij alleen begrepen kan worden door even unieke of speciale mensen (of instellingen).
- De persoon heeft enorme behoefte aan bewondering, aandacht en bevestiging of wil gevreesd en berucht zijn.
- De persoon gelooft dat hij meer rechten heeft dan anderen. Hij wil dat anderen zich aanpassen aan zijn onredelijke verwachting van een voorkeursbehandeling.
- De persoon is manipulerend en gebruikt anderen om zijn doel te bereiken.

- De persoon heeft een onderontwikkeld inlevingsvermogen. Hij of zij kan of wil geen rekening houden met de behoeften of opvattingen van anderen.
- De persoon is vaak jaloers, wat gepaard kan gaan met woede. Dit leidt tot paranoïde wanen, omdat hij denkt dat anderen jaloers zijn op hem en zich op dezelfde manier gedragen als hij.
- De persoon gedraagt zich arrogant. Hij voelt zich superieur, boven de wet verheven en alom aanwezig (magisch denken). Hij wordt kwaad als hij wordt tegengesproken door mensen die hij als minderwaardig beschouwt.